

dobi povdarjati to česar smo omenili, in učenik, ki bi se ne oziral na starost in zmožnost učencev, kakoršna pri njih preoblada, bi ne odgojeval naravi primerno. (Dalje prihl.)

Dr. France Prešern.

L. 1848 napoči se narodom vsem, tudi slovanskim, nova svobodna doba, ktere je Prešern vže davno serčno želel in ktere se je jako veselil, kar pričuje v „Novicah“ l. 17 natisnjena njegova

Zdravljica.

Prijátli! odrodile
So terte vínce nam sladkó,
Ki nam oživlja žile,
Sercé razjásni in oko,
Ki vtopi
Vse skerbi,
V potertih persih up budi!

Komú nar pred vesélo
Zdravljico, bratje! čmo zapet?
Bóg našo nam deželo,
Bog živi ves slovénski svet,
Brate vse,
Kar nas je
Sinóv sloveče matere!

V sovražnike z oblákov
Rodú naj našga treši gróm;
Prost, ko je bil očakov,
Naprej naj bó Slovencov dom;
Naj zdrobé
Njih roke
Si spóne, ki jim še težé!

Edinost, sreča, sprava
K nam naj nazáj se vernejo;
Otrok, kar ima Sláva,
Vsi naj si v roke sežejo,
De oblast
In z njo čast,
Ko préd, spet naša boste lást!

Bog živi vas Slovénke,
Prelépe, žlahtne rožice;
Ni take je mladenke,
Ko naše je kervi deklé;
Naj sinóv
Zárod nov
Iz vas bo strah sovražnikov!

Mladénci, zdaj se pije
Zdravljica vaša, ví naš up;
Ljubezni domačije
Nobén naj vam ne vsmérta strup;
Kér zdaj vas,
Kakor nas,
Jo serčno branit klíče čas!

Živé naj vsi narodi,
Ki hrepené dočakat dan,
Ki, koder sonce hodi,
Prepir iz svéta bo pregnan,
Ki roják
Prost bo vsak,
Ne vrag, le sósed bo meják!

Nazádnje še prijátli,
Kozarce za-se vzdignimo,
Ki smo zató se zbrat'li,
Ki dóbro v sercu mislimo;
Dóknaj dni
Naj živi
Vsak, kar nas dóbrih je ljudi. —

Dr. Prešern.

Pesem ta zdi se mi vzlasti pomenljiva; bila je Prešernova — labudnica, kajti proti koncu l. 1848 začne hudo bolehati. — Še le v začetku l. 1849 prišla je na svetlo „Krajnska Čbelica“. Pete bukvice. 1848. 8° str. 94. V njej se prikažejo sicer pervikrat natisnjene, a vže poprej zložene njegove: Nuna (Vesela pomlad se zbudila je spet . . str. 13); Sveti Senan (Zato, de b' od ženskih ne bil zapeljan . . str. 15); Šmarna gora (Vi, ki hodite na sveto — Šmarno góro, blagor vam! str. 17); Nebeška precesija (Osemnajst sto in petero — Léto gre čez trideset . . str. 20); iz „Novic“ l. 1848 posneta „Zdravljica“ (str. 25) in čertetič povzeta „V spominj Matija Čopa“ (str. 88. 89). —

V 7. listu 1849 prinesó pa „Novice“ za pesnijo nagrobnico, katero zložil mu je M. Kastelic, žalostno oznanilo o smerti in o častnem pogrebu slavnega slovenskega pesnika in prijazno povabilo na sedmino, da se prijatli in spoštovavci posvetvajo o spodobnem spominku njegovem. — V 10. listu pravi nato njihovo vredništvo v opombi: „Razun 13 razdelkov poslovenjene Parizine, nekaj nemških pesem in nekterih pisem svojih prijatlov ni slavni pesnik nobenih drugih pisanj zapustil“ — priobčevaje iz njegove zapuščine pričujočo — v duhu nebeške procesije — zloženo pesmico:

Ljubljancem!

Fárnih cerkvá pět ima Gospód Bóg v náši Ljubljáni,
Tóliko tudi kasarn ima peklena pošast.
Vábita Peter, Miklavž nas z Jákobom k Bógu Ljubljance,
Vábi nas Janez Kerstnik, vábi Marija v nebó.
Hiša: kazíno, redút, koloseum, z njimi teater,
Ima strelíše hudíc, svéje si cípce lovit.

Iz zapuščine Prešernove je potem menda vsaj tudi str. 46 natisnjena, str. 50 z uganko (Kasino — asino — sino — ino — no — o) pojasnjena „Zastavica“ (Šestero čerk je zvezanih tako . . . Kraj je beseda s čerkami šestimi itd.)

L. 1852 da dr. Bleiweis na svetlo „Koledarčik Slovenski“ in v njem pod naslovom „Poslednja pesem Prešernova“: Parizina (poslovenil po angleškem Byrona do 14. oddelka) od 9. oddelka do konca (Odlasovce Azo ni . . . Molé dovoli on mu prošnje te).

L. 1866 sta izdala Jož. Jurčič in Jož. Stritar „Klasje z domačega polja“ in v njem: **Pesmi Franceta Preširna**, s pésnikovo podobo, z njegovim životopisom in estetično-kritičnim uvodom. V Ljubljani 1866. 16° str. 262. — V „Dostavku“ se nahajajo doslej neomenjene ali nenatisnjene: *a)* Zarjavéla devica (V tridesetem d'vičica — Reva še samičica . . . str. 221.); *b)* Tri želje (Anastazija Zelénca: Ko želje bi veljale kaj, — Tri želel bi reči . . . str. 224.); *c)* Pesem od zidanja cerkve na Šmarni gori (Deklica — Puščavnik: Zašla sem, in stezé ne vem, — Naprej ne vem, nazaj ne smem . . . str. 236.); *d)* Parizina (tudi prvih 8. oddelkov: Čas je, ko slavec 'z vej gostih — V visokih žvrgoli glasčh . . . str. 242.); *e)* Ljubezni tiranija (Vi, kterim je ljubezni tiranija — Neznana bolj od skritih virov Nila . . . str. 251.); *f)* Napis na grobu Franceta Julijana (Opasal vere bil orožje . . . 253.); *g)* Bog (Kar je, beží; — Al' beg ni Bog, — Ki vodi vekomáj v nebó, — Kar je, kar bilo in kar bó); *h)* Repiču (V Ljubljani je možič, — Ki misli, da je ptič, — Pa je ptiča koslč — Repič . . . str. 255) in *i)* Novičarjem (str. 256). —

Literarna zapuščina doktorja Franceta Prešerna, ustmeno l. 1872, pismeno poroča dr. Jan. Bleiweis v Letopisu Matice Slovenske l. 1875 str. 153 — 179, kjer se naštevajo v III. razdelkih dotlej

mi neznane: I. vrsta Slovenske pesmi: Zdravica ob novini leta 1844; Tri želje z znakom „Benečanska trojka“; Vso srečo ti želim; Tempora mutantur. II. Nemške pesmi: Sonett „An bösen Wunden leidend muss entsenden; Verflucht sei das Erfahren, das Erkennen; Des Sängers Klage (Ihr hörtet von der Zwerge argem Sinnen). III. Različna pisma, katerih nektore so deloma, nektore celoma natisnjene. — In v Letopisu Matice Slovenske l. 1877 so str. 158 — 164 ponatisnjeni: „Listi, ktere je Prešérn Vrazu pisal“, in ktere v izviru hrani Ilirska — sedaj Hrvatska Matica v Zagrebu.

Umerl je Dr. France Prešérn za vodenico v 49. letu svoje starosti. „Gosp. tehant Dagarin, piše dr. Bleiweis (v „Novic.“ 1849 str. 29), ki so ga vsak dan obiskovali, ne morejo dosti dopovedati, kako poterpežljiv je bil rajniki celi čas svoje bolezni, in kako lepo z Bogam spravljen de je umerl. Noter do zadnjiga zdihljeja se je dobro zavedel: „vzdignite me, zadušiti me hoče“ so bile njegove poslednje besede, in komej jih je izrekel — je pa vgasnil. Zjutrej malo pred smertjo je še svoji sestri rekel: „Kmaló bo treba pred sodbo iti“ — in zares se je zgodilo!“ — O cerkveni obletnici l. 1850 kazalo se je, v kako živem spominu je bil ranjki Prešérn v sercih vsem, ki so ga poznal („Novic.“ str. 29), in koj potem je spregovoril L. Kamnogorski budnico: o njegovem spominku (str. 61). — Kar se je o cerkveni sedmini po dr. J. Bleiweisovem prijaznem povabilu bilo sklenilo, to se je po njegovem prizadevanji dostojno izvršilo 3. julija 1852, kedar se je blagoslovil na Kranjskem grobišču postavljeni mu čedni spominek („Novic. l. 54. 55), na ktereга sprednji strani pod zlato liro stoji vsekano:

Dr. France Prešérn,

rojen v Verbi 8. decemb. 1800

umerl v Krajnji 8. febr. 1849.

— — — — —

Ena se Tebi je želja spolnila,
V zemlji domači de truplo leži.

Na nasprotni strani pa, okinčani z zlatim vencem, se bere:

„V pesmih neumerlimu“
postavili častitelji njegovi 1852.

*

Zemljepisje in zgodovina v ljudskej šoli.

(Dalje — cf. l. 20. t. 1.)

Stran 132 pri 153. b. v. se začne zgodovina. Iz starega veka je tu troje slik iz gerske zgodovine, a jedna 156. b. v. je iz rimske. Nam se